

Verschillen in kostenstructuur van land- en tuinbouwbedrijven

Kees de Bont en Hennie van der Veen

Binnen de land- en tuinbouw zijn er in economisch en technisch opzicht grote verschillen tussen bedrijven. De economische verschillen kunnen op uiteenlopende manieren worden weergegeven. Een mogelijke invalshoek is om te kijken naar de opbouw van de kosten van bedrijven. Zo blijken er tussen de diverse typen bedrijven grote verschillen in de kostenstructuur te bestaan.

Berekende en betaalde kosten

Grondgebonden land- en tuinbouwbedrijven hebben een hoger aandeel berekende kosten (figuur 1). Dit geldt vooral voor melkvee- en akkerbouwbedrijven en in mindere mate voor bedrijven in de opengrondstuinbouw: bloembollen-, boom-, fruit- en groenteteeltbedrijven. De berekende kosten hebben betrekking op de inzet van eigen arbeid en vermogen. Bij arbeid gaat het om de inbreng van de ondernemers en van andere onbetaalde arbeidskrachten, in de regel gezinsleden van de ondernemers. Het hogere aandeel berekende kosten voor de (meer) grondgebonden bedrijfstypen is te verklaren door het hogere aandeel eigen vermogen (de solvabiliteit is hoger) en eigen arbeid. Bij een hoger aandeel berekende kosten kan bij een relatief lager aandeel opbrengsten in de totale kosten (ofwel de rentabiliteit) alsnog in een redelijk inkomen voor de ondernemer en de overige onbetaalde arbeidskrachten worden voorzien. Uit figuur 1 blijkt dat de rentabiliteit (in de jaren 2007-2009) met name in de melkveehouderij lager was dan in de andere sectoren. In de intensieve veehouderij en de glastuinbouw resteert er echter (nagenoeg) geen marge tussen opbrengsten en betaalde kosten plus afschrijvingen, ondanks de hogere rentabiliteit dan bij de melkveehouderij. Dit houdt in dat de ondernemers in deze sectoren mogelijk de afschrijvingen moeten benutten, afhankelijk van de inkomsten van buiten het bedrijf, om te voorzien in (een deel van) de kosten van levensonderhoud. Er kan dan geen geld voor toekomstige investeringen worden gereserveerd.

Betaalde arbeid

Zowel in de opengrond als onder glas hebben tuinbouwbedrijven veel betaalde arbeid in vergelijking met landbouwbedrijven. Bij dit laatste type bedrijven hebben intensieve veehouderijbedrijven nog de hoogste uitgaven aan arbeid. Op akkerbouw- en melkveebedrijven worden weinig werknemers ingeschakeld; deze bedrijven maken meer gebruik van agrarische loonwerkbedrijven. De kosten hiervan zijn afzonderlijk vermeld onder werk door derden (wdd). Betaalde arbeid is voor tuinbouwbedrijven in de opengrond met ongeveer 13% relatief gezien een grotere kostenpost dan voor glastuinbouwbedrijven (ruim 10%) (tabel 1).

Financieringskosten

De financieringskosten van 'grondgebonden landbouwbedrijven' zijn relatief hoog. Voor akkerbouw- en melkveebedrijven maken deze kosten een groter deel uit van de (betaalde) kosten dan voor de andere bedrijfstypen. Dit heeft onder meer te maken met de aanzienlijke balanswaarde van deze bedrijven. De belangrijkste verklarende factor hiervoor is de waarde van de cultuurgrond die akkerbouw- en melkveebedrijven gebruiken.

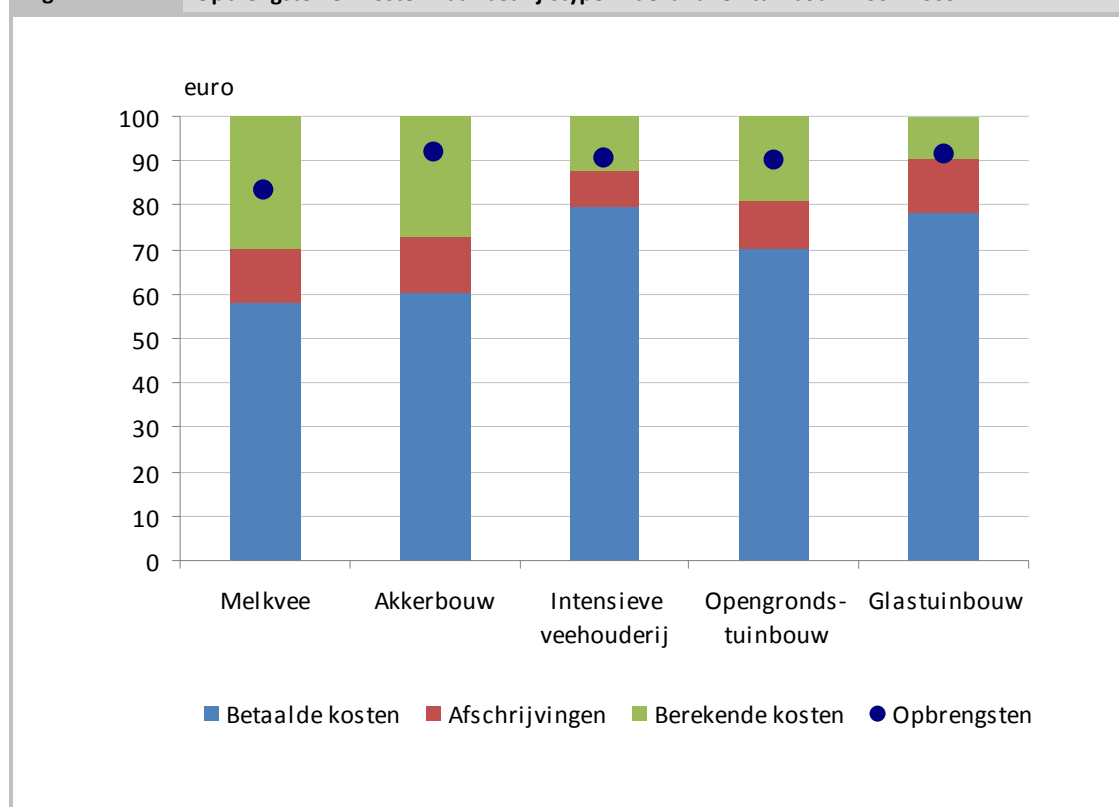

Vrij opmerkelijk is dat opengrondstuinbouwbedrijven gemiddeld relatief meer aan pacht betalen dan akkerbouwbedrijven. Dit wordt met name veroorzaakt door het feit dat een groot deel van de grond voor de opengrondstuinbouw niet onder een klassiek pachtcontract valt, maar onder een geliberaliseerde pachtvorm, namelijk teelpacht, tegen een hoger pachtbedrag per ha.

Bedrijfsspecifieke kosten

Tussen de bedrijfstypen zijn er (uiteraard) grote verschillen in kostenstructuur als het gaat om kosten die verband houden met de aard van het bedrijf. Zo hebben veehouderijbedrijven, vooral intensieve veehouderijbedrijven, aanzienlijke veevoerkosten en mestafzetkosten, terwijl voor bedrijven in de plantaardige sectoren de kosten wat betreft zaaizaad en gewasbescherming e.d. belangrijk zijn. Glastuinbouwbedrijven hebben grote uitgaven voor energie. Opmerkelijk is dat bedrijven in de tuinbouw, zowel in de opengrond als onder glas, ook vrij hoge kosten kennen voor aflevering, bewerking, transport en materialen. Deze kostenposten spelen voor veehouderij- en akkerbouwbedrijven nauwelijks een rol.

Figuur 1 Opbrengsten en kosten naar bedrijfstype in de land- en tuinbouw 2007-2009

Tabel 1 Kostenstructuur in procenten van bedrijven in land- en tuinbouw in de jaren 2007, 2008 en 2009

	Melk- vee	Akker- bouw	Intensieve veehouderij	Opengronds- tuinbouw	Glastuin- bouw
Betaalde kosten (* 1.000 euro)	196,5	163,3	492,0	340,0	849,1
A betaalde arbeid	2,1	4,6	3,3	25,7	20,4
B toegerekende kosten	45,4	37,5	76,7	37,6	59,6
w.v. veevoer	26,9	0,8	64,7	0,3	0,0
zaaizaad, plant- en pootgoed	1,3	10,8	0,2	14,5	16,7
gewasbeschermings- middelen	1,0	12,7	0,2	5,5	1,5
mestafzetkosten	0,7	0,0	5,6	0,0	0,0
meststoffen	3,6	7,2	0,1	2,1	1,5
energie					
glastuinbouw	0,0	0,0	0,0	0,0	26,9
diergezondheid	3,8	0,1	3,1	0,0	0,0
aflevering, bewerking en transport	0,8	4,1	0,3	9,5	6,2
materialen	1,1	0,5	0,3	4,3	6,0
overige toegerekende kosten	6,1	1,3	2,2	1,5	0,8
C financieringskosten	15,9	13,1	6,3	7,2	6,2
D betaalde pacht	4,1	10,1	0,3	4,9	0,3
E werk door derden	7,6	6,9	0,7	5,1	2,2
F overige kosten	24,9	27,8	12,7	19,5	11,2

Bron: Informatienet

